

o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 1, čl. 2, čl. 3, čl. 4, čl. 6, čl. 7, čl. 11, čl. 17, čl. 20, čl. 21, čl. 33, čl. 41, čl. 42, čl. 47 a čl. 48 Charty základných práv Európskej únie. Sťažovatelia požadujú primerané finančné zadostučinenie vo výške 60 000 eur pre každého z nich, ako aj náhradu nemajetkovej ujmy.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia vykonávajú doživotné tresty odňatia slobody vo väzniciach v Ilave, Leopoldove a Banskej Bystrici.

3. K porušeniu označených práv sťažovateľov dochádza podľa ich názoru obmedzeniami, ktoré sú odsúdeným na doživotné tresty uložené v rámci výkonu ich trestu zo strany štátu alebo väzenských orgánov, ako aj všetkým, čo s uvedenými obmedzeniami súvisí. Sťažovatelia poukázali predovšetkým na horšie zaobchádzanie s odsúdenými oproti iným štátom Európskej únie. Konkrétne sťažovatelia uviedli, že v iných štátoch sú takí odsúdení prepúšťaní na slobodu už po 15, resp. 20 rokoch, sú zaradení do bežnej väzenskej populácie, majú priestrannejšie cely zariadené nábytkom, sú odmeňovaní takmer ako civilní zamestnanci, každý deň majú možnosť sa osprchovať, majú k dispozícii posilňovňu, vychádzky na ihrisko, telocvičňu, bežecké pásy, boxovacie vrecia, elektronické vybavenie, možnosť návštev a iné. Odsúdení na doživotie na Slovensku nič z uvedeného nemajú a sú vystavení horšiemu zaobchádzaniu ako ostatní občania Európskej únie v rovnakom postavení. Okrem toho podľa sťažovateľov každé obmedzenie znamená zásah do ich práv a musí sledovať legitímny cieľ, byť nevyhnutné a musí poskytovať záruky proti zneužitiu.

4. Predmetom ústavnej sťažnosti sú tie obmedzenia, ktoré sú aplikované na odsúdených sťažovateľov, avšak nie sú nevyhnutné na dosiahnutie účelu trestu, nesledujú legitímny cieľ, neposkytujú žiadne záruky proti zneužitiu a svojou podstatou, povahou a dĺžkou používania, závažnosťou a následkami sú porušením práva zakazujúceho ponížujúce a neľudské trestanie, zaobchádzanie a mučenie. Tieto obmedzenia budú sťažovatelia namietať aj pred Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý však vyžaduje predtým umožniť štátu napraviť pochybenia prostredníctvom vnútroštátnych právnych inštitútov. Takým právnym inštitútom je podľa názoru sťažovateľov iba ústavná sťažnosť.

5. Sťažovatelia špecifikovali viaceré obmedzenia, ktoré považujú za neadekvátne v porovnaní s podmienkami výkonu trestov v zahraničí. Poukázali predovšetkým na cely, v ktorých sú ubytovaní, ktoré sú malé so železným nábytkom privareným o podlahu, dvojitémi až trojitými mrežami na oknách aj dverách. Vybavenie ciel sa nezmenilo za vyše 60 rokov. Sťažovatelia ďalej upozornili na povinnosť chodiť len vo väzenskom oblečení, na skutočnosť, že majú k dispozícii len väzenskú posteľnú bielizeň. Podľa sťažovateľov sú odsúdení neadekvátne pod nepretržitým kamerovým dohľadom aj po 20 rokoch výkonu trestu, keď sú v iných štátoch už prepustení na slobodu. Pokiaľ ide o odmeňovanie, odsúdení na Slovensku nemajú riadnu prácu, ale skôr zle platenú brigádu, z ktorej si štát strhne 55 % ako trovy výkonu trestu a väžňovi po zaplatení rôznych pohľadávok zostane 10 eur, čo nestačí ani na zabezpečenie základných potrieb. Je problémom štátu (nečinnosti, nekompetentnosti, neschopnosti), že nedokáže zabezpečiť väžňom plnohodnotnú prácu, za ktorú by dostali spravodlivú mzdu. Tento problém trvá už 30 rokov. Na Slovensku tiež odsúdení nedostávajú žiadne hygienické potreby (okrem tzv. sociálnych prípadov), doplácajú za lieky, ako aj za posielanie úradnej korešpondencie. Sťažovatelia tiež upriamili pozornosť na skutočnosť, že odsúdení na Slovensku oproti iným štátom

nedostávajú žiadnu sociálnu pomoc. Pokiaľ ide o stravu, tá je vo väzniciach nedostatočná, chýba ovocie a zelenina, nie je možné si vybrať jedlo. Vo väzniciach sú stanovené neadekvátne obmedzenia pri užívaní elektronických zariadení, elektrická energia sa vypína už pred 22.00 h. Rovnako nie je pre odsúdených zabezpečená športová činnosť, manželské návštevy, pričom ich obmedzenia sa nemenia ani po rokoch výkonu trestu. V zahraničí môžu odsúdení nakupovať každý deň vo veľkých predajniach, na Slovensku má taká predajňa veľkosť bežnej izby a nákupy sú dovolené raz za týždeň. Sťažovatelia ďalej poukázali na nevyhovujúce vybavenie vo väzenskej nemocnici, ako aj na obmedzovanú právnu pomoc, pretože im nie je umožnený kontakt s ich splnomocneným zástupcom [REDAKOVANÉ]. Predmetom ústavnej sťažnosti je tiež zlé zaobchádzanie s väzňami.

6. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] okrem uvedeného zdôraznil, že odsúdený má byť umiestnený do väznice, ktorá sa nachádza čo najbližšie k jeho domovu, čo v jeho prípade dodržané nie je a čo znemožňuje, aby ho navštevoval jeho otec, čím dochádza k porušeniu jeho práva na súkromný a rodinný život. Sťažovateľovi bolo oznámené, že pokiaľ nevezme späť svoju sťažnosť podanú na ESLP, jeho situácia sa nezmení. Žiadosť o preloženie do inej väznice ani rozhodnutie o nej sťažovateľ nepredložil ani bližšie nešpecifikoval.

7. Sťažovatelia označili viacerých porušovateľov svojich práv, pretože všetkých považujú za zodpovedných za zlé zaobchádzanie s odsúdenými, a to ich nečinnosťou v súvislosti so zmenou právnych predpisov upravujúcich výkon trestu odňatia slobody, nedostatkom finančných prostriedkov určených pre väzenstvo, nedostatočnou ochranou väzňov. Za porušovateľa musia považovať aj vládu Slovenskej republiky, pretože len tá môže zabezpečiť, aby ich požiadavky podporené medzinárodným a európskym právom boli prenesené do právnej úpravy výkonu trestu odňatia slobody.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú porušenie nimi označených práv v súvislosti s podmienkami výkonu doživotného trestu odňatia slobody, ktorý im bol uložený, poukazujúc na priaznivejšiu právnu úpravu, resp. konkrétne podmienky výkonu trestu odňatia slobody vo väzniciach v iných štátoch Európskej únie.

9. Pred vecným posúdením podanej ústavnej sťažnosti ústavný súd konštatuje, že z formálneho hľadiska je ústavná sťažnosť napísaná samotnými sťažovateľmi napriek tomu, že uvádzajú, že udelili plnú moc na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokátovi [REDAKOVANÉ], ktorá je súčasťou spisu vedeného ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1510/2022. Z predmetného spisu ústavného súdu vyplýva, že sťažovatelia udelili plnomocenstvo na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom menovanému advokátovi, ktorý však ani ústavnú sťažnosť vedenú pod sp. zn. Rvp 1510/2022 ani prerokúvanú ústavnú sťažnosť nespísal. Inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní o ústavnej sťažnosti nemožno chápať spôsobom, že sťažovateľovi postačuje predložiť ústavnému súdu plnomocenstvo udelené advokátovi na jeho zastupovanie pred ústavným súdom. Zmyslom požiadavky povinného právneho zastúpenia je zabezpečiť kvalifikovanosť podaných návrhov, ktoré musia byť splnomocneným právnym zástupcom ako osobou znalou práva predovšetkým koncipované, čo v prípade

sťažovateľov absentuje. Ústavný súd však nedostatok dotknutej náležitosti ústavnej sťažnosti neodstraňoval vzhľadom na ďalej uvedené okolnosti.

10. Ústavný súd tiež pripomína, že každé konanie možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom a na základe jeho vlastného rozhodnutia. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom (porov. I. ÚS 483/2015, II. ÚS 66/01 alebo II. ÚS 184/03, III. ÚS 184/06, IV. ÚS 314/07, II. ÚS 253/2016, II. ÚS 266/2016).

11. Ústavný súd konštatuje, že podstatná a najrozsiahlejšia argumentácia sťažovateľov smeruje k námietke nesúladu väzenských predpisov s medzinárodnými zmluvami a predovšetkým právom Európskej únie, najmä v časti úpravy podmienok výkonu trestu odňatia slobody, pričom poukazujú na odlišnú (lepšiu) situáciu pri výkone trestu odňatia slobody v iných štátoch Európskej únie (Nemecko, Rakúsko...). Ústavný súd v tomto smere poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v konaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) senát ústavného súdu nie je oprávnený preskúmať súlad právnych predpisov s ústavou či medzinárodnými zmluvami, na ktoré sťažovatelia poukazujú, pretože takýto prieskum je vyhradený plénu ústavného súdu v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy. Ústavný súd už viackrát zdôraznil, že účel konania o súlade právnych predpisov nemožno dosiahnuť v inom type konania (napr. III. ÚS 18/02, III. ÚS 244/04, IV. ÚS 54/08). Argumentácia sťažovateľov o protiústavnosti právnej úpravy, ktorú bližšie nekonkretizujú, rovnako ako neuvádzajú žiadne rozhodnutie, opatrenie alebo iný konkrétny zásah, ktorými mali byť ich práva porušené, je teda v prípade konania o individuálnej sťažnosti právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nedôvodná, resp. zjavne neopodstatnená.

12. Pokiaľ sťažovateľ [REDAKOVANÉ] okrem iného namieta porušenie svojho práva na rodinný a súkromný život postupom väzenských orgánov, ktoré mu neumožnili premiestnenie do ústavu na výkon trestu odňatia slobody nachádzajúceho sa bližšie k jeho rodine, čím mu znemožnili stretnutia s jeho otcom, ústavný súd konštatuje, že menovaný sťažovateľ k ústavnej sťažnosti nepriložil ani žiadnym spôsobom neoznačil žiadosti, ktoré v tejto veci podal, ani to, akým spôsobom boli jeho žiadosti o premiestnenie vybavené, a preto ústavný súd jeho tvrdenia vyhodnotil ako súčasť všeobecnej argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd súčasne pripomína, že v prípade negatívneho vybavenia žiadostí menovaného sťažovateľa bude mať tento po vyčerpaní dostupných právnych prostriedkov možnosť tieto rozhodnutia, resp. postup konkrétnych orgánov verejnej moci opätovne napadnúť ústavnou sťažnosťou (bez verifikácie ústavným súdom, že ide o primárne, teda bez iného skoršieho postupu, uplatniteľný prostriedok na ochranu dotknutého základného práva).

13. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

14. Ústavný súd dodáva, že v rámci ústavného poriadku Slovenskej republiky platí prezumpcia ústavnosti všeobecne záväzných právnych predpisov, čo platí aj pre väzenské právne predpisy. V konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy vychádza ústavný súd z prezumpcie ústavnosti zákonov

a podzákoných právnych predpisov (porov. III. ÚS 262/04). Otázka nesúlady sťažovateľmi špecifikovaných obmedzení pri výkone trestu odňatia slobody v rámci právnych predpisov, ktoré tieto otázky upravujú, s ústavou či medzinárodnými zmluvami by mohla byť predmetom konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy iba v prípade kvalifikovaného návrhu podaného aktívne legitimovaným subjektom, ktorým sťažovatelia nie sú.

15. Sťažovatelia v samostatnom podaní doručenom ústavnému súdu 26. júla 2022 navrhli spojenie konania o tejto ústavnej sťažnosti s konaním o predtým podanej a v tom čase ešte nerozhodnutej ústavnej sťažnosti vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1510/2022, ktoré odôvodnili vecnou súvislosťou. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa už ústavný súd návrhom na spojenie vecí bližšie nezaoberal, konštatuje však obsahovo síce príbuzné požiadavky v podaní v označenej veci s aktuálne posudzovaným podaním, avšak nie rovnaké, zamerané aj na špecifické zásahy, ktoré proti svojim osobám sťažovatelia tvrdia, a to najmä v súvislosti s odplatom za ich podanie na ESLP.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu